

NUORTEN ILMASTOAHDISTUS

Miten osallistaminen vaikuttaa ilmastonmuutoksen herättämään ahdistukseen

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Kestävä kehitys

Kevät 2022

Anne Hakala

Kestävä kehitys

Tekijä Anne Hakala

Työn nimi Nuorten Ilmastoahdistus: Miten osallistaminen vaikuttaa ilmastonmuutoksen herättämään ahdistukseen

Ohjaaja Ulla-Maija Knuutti

Tiivistelmä

Vuosi 2022

Ilmastonmuutosta ei voida enää peruuttaa, siihen pitää sopeutua. Ilmastoahdistus on ilmiö joka pahimmillaan lamaannuttaa, mutta parhaimmillaan saa aikaan toimintaa ilmaston hyväksi. Nuoret kokevat ilmastoahdistusta paljon niin kansallisen kuin kansainvälisen tutkimuksen mukaan. Suomalaiset nuoret kokevat suurta huolta ilmastosta, mutta vähemmän kuin muualla maailmassa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia miten nuorten osallistaminen vaikuttaa koettuun ilmastoahdistukseen. Opinnäytetyön tilaajana on Härkätien 4H-yhdistys.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kaksiosaisena kokonaisuutena. Ensimmäinen osa oli ympäristöteemaisen leirin järjestäminen nuorille, jossa nuorten tehtävänä oli suunnitella ja mahdollisesti toteuttaa lapsille järjestettävä opetustapahtuma nuoria kiinnostavasta ympäristöaiheesta pienryhmissä. Toisena osana kysely nuorille, jotka olivat mukana leireillä, jossa kartoitettiin nuorten tunteita ilmastonmuutoksesta.

Leireille osallistuneet nuoret olivat hyvin tietoisia ilmastoasioista ja kokivat vähemmän ilmastoahdistusta kuin tutkimuksissa, joita tässä työssä käytettiin taustatietona. Leirillä oli myös enemmän positiivinen kuin negatiivinen vaikutus nuorten ilmastoahdistukseen. Myös työn tekoaikana käynnissä ollut koronaviruspandemia saattoi vaikuttaa kyselyn tuloksiin. Pandemia on vienyt huomiota niin medialta kuin ihmisiltä pois ilmastonmuutoksesta.

Mahdollisissa saman kaltaisissa kokonaisuuksissa kannattaa kiinnittää huomiota kyselyjen ajankohtiin ja nuorten jo olemassa olevan tiedon ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen. Näin leirien vaikuttavuutta saatetaan lisätä. Myös vertailu leirin käyneiden ja jo opetustapahtuman pitäneiden nuorten tunteissa saattaisi tuoda lisäarvoa toistettaessa tämän kaltaista kokonaisuutta.

Avainsanat Nuoret, ilmastoahdistus, osallistaminen

Sivut 24 sivua ja liitteitä 4 sivua

Degree Programme in Sustainable Development

Author Anne Hakala

Subject Climate anxiety among young people – How social inclusion impacts to anxiety caused by the climate change

Supervisor Ulla-Maija Knuutti

Abstract

Year 2022

Climate change can no longer be reversed, we need to adapt to it. Climate anxiety is a phenomenon is paralysing at worst, but at best it causes actions for the good of the climate. Young people experience a lot of climate anxiety according to both national and international research. Young people in Finland are very concerned about the climate, but less than in the rest of the world. The aim of this Bachelor's Thesis is to how the involvement, i.e. the inclusion of young people affects the perceived climate anxiety. The commissioner of this thesis was Härkätie 4H association.

This functional thesis was carried out in two parts. First, the purpose was to arrange an environment- themed camp to the young, in which the task was to plan an educational event for children on an environmental topic of interest in small groups. Second, a survey for the young participated in the camps was conducted, which was to map the participants' feelings about climate change.

As a result, the young who participated in the camps were aware of climate change issues and experienced less climate anxiety than the young in the studies that were used as background data for this thesis. The camps also had a positive rather than a negative impact on young people's climate anxiety. In addition, the ongoing Covid pandemic could have an impact on the results of the survey since the pandemic has taken the attention of both the media and people away from climate change.

In the future, within possible similar study cases, it is worth paying attention to the timing of the surveys and to already existing knowledge and interests of the young. This may increase the effectiveness of the camps. A comparison of the results related to the feelings of the young who visited the camps and held a teaching event could also add value when considering and repeating similar approaches.

Keywords Young people, climate anxiety, inclusion

Pages 24 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoria ja taustat.....	1
2.1	Ilmastonmuutos	1
2.2	Nuorten ilmastoahdistus.....	2
2.3	Suomalaisten tunteet ilmastonmuutoksesta.....	3
2.4	Osallisuus ja osallistaminen	5
2.5	4H- järjestö.....	5
2.6	Haitat Haltuun-Hanke	6
3	Aineisto ja menetelmät	6
3.1	Haitat Haltuun- leirit nuorille	6
3.1.1	Leirin suunnittelu	7
3.1.2	Leirien sisältö.....	7
3.2	Leirin tulokset.....	9
4	Kysely nuorille.....	9
4.1	Tulokset.....	10
4.1.1	Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet	10
4.1.2	Ilmastoahdistus	11
4.1.3	Leirien/opetustapahtumien vaikutukset	13
4.1.4	Ilmastoasiat nuorille suunnatussa toiminnassa	18
4.2	Tulosten tarkastelu	19
4.2.1	Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet ja Ilmastoahdistus.....	19
4.2.2	Leirien/opetustapahtumien vaikutukset	20
4.2.3	Ilmastoasiat nuorille suunnatussa toiminnassa	21
5	Pohdinta	22
	Lähteet.....	24

Liitteet

Liite 1 Kysely nuorille

1 Johdanto

Ilmastoahdistus on ilmiö, joka on esillä usein mediassa. Ilmastoahdistuksessa on kyse vaikeista tuntemuksista, jotka kumpuavat ympäristöongelmista ja niiden uhasta. Ilmastoahdistus muodostuu ongelmaksi, jos se lamauttaa, mutta se ei lähtökohtaisesti ole sairaus vaan ymmärrettävä reaktio maailman suureen ympäristöongelmaan. Usein ilmastoahdistus toimii voimavarana, mutta se edellyttää, että henkilö pystyy käsittelemään tunteensa riittävän ajan ja tilan kanssa ja, että henkilöllä on riittävästi mahdollisuuksia toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. (Pihkala, Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen, 2019)

Nuorilla olisi motivaatiota oppia enemmän ilmastoasioista ja etenkin tehdä konkreettisia toimia ilmaston hyväksi. Nuoret ovat hyvin tietoisia maapallon tilasta. Toisaalta se lisää tuskaa, mutta aiheuttaa myös toimintaa ilmaston hyväksi. (Pekkarinen & Tuukkanen, Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet, 2020, ss. 9-12)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella, miten nuorten osallistaminen vaikuttaa nuorten ajatuksiin ja tunteisiin ilmastonmuutoksesta. Osallistaminen tehtiin lapsille suunnatun opetusmateriaalin suunnittelun avulla. Opinnäytetyön tilaajana on Härkätien 4H-yhdistys. Nuoret, joiden tuntemuksia tässä opinnäytetyössä tarkastellaan, ovat olleet mukana Haitat Haltuun -hankkeen ympäristötemaisella leirillä, joten heillä on saattanut olla jo merkittävä kiinnostus ympäristöasioihin.

2 Teoria ja taustat

Tässä luvussa perehdytään taustatietoon, jonka perusteella tutkimustyötä on tehty.

2.1 Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on esillä jokapäiväisessä elämässämme lähes päivittäin ja uutisointi sen osalta saattaa tuntua ahdistavalta. Ihmisen toiminnan takia kasvihuonekaasujen määrä ilmakehässä kasvaa. Se voimistaa kasvihuoneilmiötä, joka on ilmastonmuutoksen päätekijä. Kasvihuonekaasut toimivat kuin kattona ilmakehässä: ne estävät auringon lämmön

karkaamisen takaisin avaruuteen. Ihmisen tuottamista kasvihuonekaasuista ilmastomuutoksen kannalta merkittävin on hiilidioksidi. Hiilidioksidin määrä on noussut ilmakehässä 48 % verrattuna esiteolliseen aikaan. Hiilidioksidia vapautuu ihmisen toiminnasta, kuten fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja metsien hakkuista. (Euroopan komissio, n.d.)

Ilmastomuutosta ei voi enää peruuttaa, mutta kansainvälinen yhteisö on asettanut tavoitteeksi rajoittaa ilmaston lämpenemisen 1,5 asteeseen. Silloin välttyisimme ilmastomuutoksen tuomilta katastrofaalisilta muutoksilta. Hillinnän avainasemassa on kasvihuonekaasujen määrän vähentäminen. (Ilmasto-opas, n.d.)

Suomessa ilmaston arvioidaan lämpenevän 2,3–6 astetta vuosisadan loppuun mennessä. Lämpötilan nousu riippuu kasvihuonekaasujen määrän kehityksestä. Ilmastomuutokseen on pakko sopeutua ja se aiheuttaa muutoksia niin luontoon kuin yhteiskuntaan. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2014)

2.2 Nuorten ilmastoahdistus

Nuorten ilmastoahdistus on lisääntynyt. Huoli ihmisen aiheuttamasta ilmastomuutoksesta oli suurin huolenaihe vuoden 2018 nuorisobarometrissä. Ilmastosta huolta kokevat nuoret osallistuvat muita enemmän esimerkiksi mielenosoituksiin kuin muut ja ovat aktiivisemmin mukana vaikuttamassa yhteiskunnassa. (Pekkarinen & Myllyniemi, Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018, 2019)

Ilmastoahdistuksesta on tapausesimerkkejä kasvattajien kertomana niin koululaisista kuin varhaiskasvatusikäisistä lapsista. Lapset ja nuoret saattavat kokea huolta ilmastosta tai miettiä tulevaisuuden valintojaan muuttuvassa maailmassa. Myös mediassa olevat uhkaavat uutiset ilmastomuutoksesta ja aikuisten reaktiot niihin saattavat aiheuttaa ahdistusta jo pienissäkin lapsissa. Kuitenkaan ei voida yleistää, että kaikki nuoret kokisivat ilmastoahdistusta ainakaan samalla laajuudella: Kaikki lapset ja nuoret reagoivat eri tavalla. Ilmastoahdistus muodostuu monista eri tunteista kuten pelosta, huolesta ja hermostuksesta. Pelkoa voi aiheuttaa tulevaisuus ja eläimien kärsimykset. Lapset käsittelevät

ilmastoahdistusta oman ikätasonsa mukaisesti ja muutos tulee ymmärrettäväksi esimerkiksi eläinten kärsimyksen kautta. Yksinäiset jääkarhut jäälautalla tai palavaa metsää pakenevat eläimet ovat asioita, joita lapsetkin ymmärtävät. Toiset lapsista ahdistuvat, kun ympärillä olevat ihmiset eivät jaa heidän huolta ja ahdistusta ilmastosta ja ympäristöstä ja taas toiset kokevat ahdistavana kokoaikaisen tietotulvan ilmastonmuutoksesta. (Pihkala, ym., 2020, ss. 155-156)

Vuonna 2020 puhjennut koronapandemia muutti yhteiskunnan huomiota ilmastokriisistä koronakriisiin. Koronapandemia vaikuttaa myös koettuun ilmastoahdistukseen. Valmiiksi voimakasta ahdistusta kokevat saattoivat ahdistua vielä lisää. Huolta saattaa aiheuttaa ajatus, miten ilmastotoimille käy, kun huomio on kiinnittynyt toiseen kriisiin. Koronakriisi vaikuttaa myös tulevaisuuden ilmastotoimiin talouden taantumana kautta. (Pihkala, ym., 2020, s. 164)

lältään vanhemmat nuoret kokevat ilmastoahdistusta enemmän kuin nuoremmat. Se saattaa johtua iän ja koulutuksen tuomasta tiedon ja ymmärryksen lisääntymisestä. Ilmastonmuutos on niin laaja ilmiö, etteivät lapset ja varhaisnuoret ehkä pysty käsittämään vielä ilmiötä. (Ojala, 2012)

Nuorten mielestä on suvaittavaa, että valinnanvapautta rajoitetaan ilmastokriisin takia. Erityisesti autoilun ja lihansyönnin rajoittaminen on nuorten mielestä hyväksyttävää. Huolestuneet nuoret pyrkivät tekemään ilmastotekoja. Nuorten toiminta kytkeytyy ympäristökansalaisuus-käsitteeseen. Ympäristökansalaisuus tarkoittaa kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista aktiivisten kansalaisten avulla ja hallinnon tuella. (Pekkarinen & Tuukkanen, Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet, 2020, s. 101)

2.3 Suomalaisten tunteet ilmastonmuutoksesta

Vuoden 2019 touko-kesäkuussa Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra teetti Kantar TNS:n internetpaneelissa kansalaiskyselyn yli 15- vuotiaille ilmastonmuutoksen herättämistä

tunteista ja niiden vaikutuksista kestäviin elämäntapoihin. Tutkimuksessa havaittiin, että lähes 60 % suomalaisista on huolissaan ilmastonmuutoksesta ja 27 % arvioi, että ”ahdistus” kuvaa hyvin heidän tunteitaan ilmastonmuutosta kohtaan. Useimmin näin kokevat alle 30-vuotiaat, naiset, työttömät ja tiukassa taloudellisessa tilanteessa olevat.

Ilmastonmuutoksen herättämiä vaikeita tunteita on kokenut 18 % vastanneista. Vaikeiden tunteiden hallitsemisessa kyselyn mukaan parhaiten toimii ympäristöystävällinen elämäntapa ja luonnossa liikkuminen. Myös asiasta keskusteleminen ja siihen perehtyminen oli avuksi yli puolen vastaajien mielestä. Yli puolet vastaajista oli myös sitä mieltä, että tarjolla on tarpeeksi keinoja ilmastonmuutoksen herättämien tunteiden hallitsemiseen. (Hyry, 2019)

Keväällä 2021 Kantar TNS toteutti internetkyselyn tähän asti laajimmasta kansainvälisestä ympäristöahdistustutkimuksesta. Tutkimuksessa tarkasteltiin 16–25-vuotiaiden ilmastoahdistusta ja näkemyksiä hallitusten toimista. Tutkimukseen osallistui 10000 vastaajaa 10 maasta, jotka olivat Australia, Brasilia, Filippiinit, Intia, Iso-Britannia, Nigeria, Portugali, Ranska, Suomi ja Yhdysvallat.

Suomessa ilmastohuoli on suurta, mutta lähes kaikissa muissa tutkimuksen maissa huoli on suurempaa. Tämän oletetaan johtuvan Suomessa koetusta turvallisuuden tunteesta. Yli 30 % koki ilmastonmuutoksen vaikuttaneen toimintakykyynsä, kuten uneen ja yli 40 % kertoi ilmastonmuutoksen saaneen epäröimään lasten hankkimista.

Vain 30 % vastanneista nuorista koki, että hallitukseen voi luottaa ilmastotoimissa ja vain 30 % piti nykyisiä ilmastotoimia riittävinä. Myös lähes 30 % oli kokenut, että heidät oli sivuutettu, kun he olivat puhuneet ilmastonmuutoksesta. Suomalaiset nuoret kokevat tutkimuksen mukaan ilmastonmuutokseen liittyen eniten surun ja murheen tunteita, mutta myös ahdistuksen, suuttumuksen ja syyllisyyden kokeminen oli huomattavan suurta. (Hicman, ym., 2021)

2.4 Osallisuus ja osallistaminen

Osallisuus on sateenvarjokäsite, joka kokoaa alleen useita eri näkökulmia. Osallisuus on esimerkiksi mukaan ottamista, osallistumista ja vaikuttamista. Osallisuus on myös toimintaa ja olemista osallistumisen lisäksi. Osallisuutta on vaikea mitata, koska se tapahtuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Isola, ym., 2017)

Lasten ja nuorten itseluottamus ja tunne siitä, että heidän teoillaan on merkitystä vahvistuu, kun he kokevat voivansa vaikuttaa omaan elämäänsä ja elinympäristöönsä. Heidän osallistaminen on avainasemassa luomassa toivoa tulevaisuudesta. On paljon asioita joihin nuoret pystyvät vaikuttamaan omassa elinympäristössään, kun heille annetaan siihen mahdollisuus ja aikuiset, kuten opettajat tai ohjaajat, tukevat heitä. Osallistamisen yhtenä tavoitteena on tehdä lapsista ja nuorista aktiivisia kansalaisia. (Kunttu & Soinnunmaa, n.d.)

2.5 4H- järjestö

4H on valtakunnallisesti toimiva, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö. 4H-järjestön tavoitteena on auttaa nuoria ja lapsia löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja auttaa löytämään oman kiinnostuksen kohteensa. 4H:ssa kannustetaan nuoria tekemään itse esimerkiksi 4H- yrittäjyyden kautta ja rahoittamalla nuorten ideoita. 4H myös työllistää nuoria esimerkiksi kerhonohjaustehtävissä. (Suomen 4H-järjestö, Järjestön toiminta, n.d.) 4H:n strategiassa on tällä hetkellä keskiössä lapset ja nuoret ja sen nimenä on: kestävä kasvua tekemällä oppien. Järjestön toiminnan kehittämisessä keskitytään kestävään elämäntapaan ruuan, luonnon ja kädentaitojen kautta. (Suomen 4H-järjestö, Strategia, n.d.)

Opinnäytetyön aineisto kerättiin Härkätien- ja Loimaan 4H-yhdistysten toiminnassa mukana olevilta nuorilta. Härkätien 4H-yhdistys toimii Varsinais-Suomessa Auran, Kosken TL, Liedon Tarvasjoen, Marttilan ja Pöytyän alueella. Loimaan 4H-yhdistys toimii Varsinais-Suomessa Loimaan alueella.

2.6 Haitat Haltuun-Hanke

Haitat Haltuun -hanke on Loimaan ja Härkätien 4H-yhdistysten yhteishanke, jota kumpikin yhdistys toteuttaa omalla toiminta-alueellaan sekä yhdessä. Hankkeen toteutusaika on 1.3.2021-31.12.2022. Hankkeen tavoitteena on antaa lapsille, nuorille ja heidän perheilleen keinoja ilmastonmuutoksen hillintään ilman syyllistämistä.

Hankkeen käytännön toimia on nuorten valmentaminen, jotta he voivat viedä hankkeen viestiä eteenpäin lapsille. Nuorten omien ideoiden tukeminen on myös 4H-järjestön periaatteiden mukaista. Lisäksi järjestetään luontoaiheisia leirejä lapsille ja erilaisia teemapäiviä ja- tapahtumia nuorille ja perheille hankkeen teemoista, kuten kierrättämisestä ja kuluttamisesta. Hankkeen tavoitteena on järjestää 30 ympäristön tilaa parantavaa tapahtumaa hankeaikana, 800 henkilöä osallistuu hankkeen tilaisuuksiin, 550 lasta, nuorta ja aikuista osallistuu tapahtumiin ja hankkeesta julkaistaan nuorten toimesta 100 kuvaa tai videota. (Loimaan 4H-yhdistys, n.d.)

3 Aineisto ja menetelmät

Opinnäytetyö on toteutettu toiminallisena nuorille järjestettyjen leirien ja niiden vaikutuksia ilmastonmuutoksen herättämiin tunteisiin tutkivan kyselyn muodossa.

Tutkimuskysymyksenä työssä oli miten osallistaminen vaikuttaa koettuun ilmastoahdistukseen.

3.1 Haitat Haltuun- leirit nuorille

Haitat Haltuun- hankkeessa on tavoitteena järjestää nuorille kaksi leiriä hankeaikana. Leirit järjestettiin marraskuussa 2021 Aurassa ja helmikuussa 2022 Loimaalla. Leirit olivat kaksipäiväisiä tapahtumia. Leirien tavoitteena oli tuottaa nuorten suunnittelemaa materiaalia opetustapahtumaan ala-asteikäisille lapsille nuoria kiinnostavasta ympäristöteemasta. Leirien ohjelmassa oli myös luento ja keskustelua, ruuan valmistusta, leikkejä ja luovaa tekemistä, koska kaikilla leireillä olleista nuorista ei välttämättä ole halukkuutta materiaalin suunnitteluun tai opetustapahtuman pitämiseen. Leirin ja hankkeen

tavoitteena on antaa myös keinoja ilmastonmuutoksen hillintään. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi tiedon lisääminen ja arkiset teot, kuten ruuan valmistaminen ilmastoystävällisemmin ja huomion kiinnittäminen ruokahävikkiin. Luennoitsijana leirillä oli tämän opinnäytetyön kirjoittaja, eli ympäristösuunnittelija- opiskelija Anne Hakala. Muut leirin ohjaajat olivat Härkätien- tai Loimaan 4H-yhdistysten työntekijöitä. Leireillä oli mukana 18 13–18-vuotiasta nuorta.

3.1.1 Leirin suunnittelu

Suunnittelin yhdessä 4H-yhdistyksen työntekijän kanssa leirin ohjelman. Heti suunnittelun aluksi päätettiin, että leirin alussa pidetään luento, jotta nuorten ajatukset suuntautuisivat ilmastoasioihin. Vastasin luennon pitämisestä ja sen sisällöstä. Yhteiseksi tekemiseksi ja myös käytännön toimeksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi leirille valittiin ruuan valmistus. Ideat leirin menuun saatiin Yhteishyvän Ässäkokki- resepteistä (Yhteishyvä, n.d.). Menussa korostettiin lähiruokaa, sesonkia ja kasvisruokia. Myös ruokahävikkiä yritettiin välttää suunnittelulla ja hyödyntämällä yli jääneitä ruokia muilla aterioilla.

3.1.2 Leirien sisältö

Leirien ohjelma (kuva 1) alkoi tutustumisleikeillä, jossa kaikkien nimet tulivat tutuksi ja luotiin yhteishenkeä. Seuraavana vuorossa oli ympäristöteemainen luento, jossa käytiin läpi kierrätystä, kuluttamista, ravintoa, liikkumista ja kestävän kehityksen sosiaalista osuutta. Luento oli ohjelmassa leirin alussa, jotta nuoret olisivat mahdollisimman vastaanottavia ja leirin teema tulisi selkeäksi ja herättäisi nuoria miettimään ja siten auttaisi materiaalin suunnittelussa. Luennon aikana käytiin paljon keskustelua nuorten kanssa esimerkiksi ravintovalinnoista ja kuluttamisesta.

Luennon jälkeen aloitettiin materiaalin suunnittelu pareittain tai pienissä ryhmissä brainstorming- menetelmää soveltaen. Jokaisen ryhmän tavoitteena oli kehittää vähintään yksi idea, jolla he voisivat pitää noin tunnin mittaisen opetustilaisuuden 3.–4. luokan oppilaille itseään kiinnostavasta ympäristö- aiheesta. Ideat saivat olla hyvinkin erikoisia tai jopa mahdottoman tuntuista toteuttaa. Aikaa ideointiin annettiin viisi minuuttia. Ideoinnin

jälkeen ideat kerättiin yhteen ja jokaisen ryhmän tehtävänä oli keksiä parannusehdotuksia tai jatkokehittää kaikkien muiden ideoita brainwriting- tyylisesti. Tämän jälkeen jokainen ryhmä valitsi yhden idean, jota he alkoivat kehittää. Ideointia jatkettiin seuraavana päivänä ja monella ryhmällä oli saattanut yön aikana idea vaihtua kokonaan tai muuttua radikaalisti. Esimerkiksi yksi ryhmä valitsi ravintoteeman ja seuraavana aamuna he päättivät kuitenkin tehdä materiaalia vaatteiden kierrätyksestä.

Kuva 1 Leirin ohjelma

Nuoria ohjattiin jatkamaan ideoiden kehitystyötä ja olemalla yhteydessä ongelmatilanteissa ja kysymyksissä 4H:n työntekijöihin. Nuoria kannustettiin myös kysymään neuvoja ja mielipiteitä materiaaliin omilta koulujensa opettajilta. Nuoret myös saivat itse etsiä mahdollista kohderyhmään sopivaa luokkaa, jossa pitää opetustapahtuma, esimerkiksi opinto-ohjaajalta tai omalta ala-asteen opettajalta. Ideointi- ja kehitystyötä voisi myös jatkaa hankkeen muissa nuorten tapahtumissa.

Leirillä ravintoteemaan pureuduttiin myös ruokalistavalinnoissa ja ruuan yhdessä tekemisessä. Ruokana leireillä oli sesonkiin sopivaa ruokaa, kuten kasvisosekeittoa ja juuresranskalaisia, sekä kasvipohjaisia vaihtoehtoja, kuten browniet vegaanisena versiona. Tavoitteena oli myös, ettei mitään ruokaa menisi roskeen ja kaikki halukkaat nuoret saivat ottaa ruokia mukaansa leirin jälkeen.

Vapaamuotoisempuna luovana ohjelmana oli askartelua kierrätys- ja ylijäämä materiaaleista. Ohjeistuksena askarteluun oli ”luo uutta roskasta”. Vapaa-ajalle nuorille oli varattu lautapelejä aktiviteetiksi.

3.2 Leirin tulokset

Leirin jälkeen nuoret jatkoivat materiaalin suunnittelua ja toteutusta omaehtoisesti.

Tavoitteena oli, että kevään 2022 aikana Härkätien 4H-yhdistyksen alueen kaikissa kunnissa olisivat nuoret järjestäneet vähintään yhden opetustapahtuman. Osaksi johtuen koronapandemiasta vain muutama opetustapahtuma on järjestetty tämän opinnäytetyön julkaisuhetkellä. Leiristä saatu palaute nuorilta oli hyvää. Nuoret mm. kertoivat, että leirillä oli mukavampaa kuin he olivat ajatelleet. Myös leirillä syntyneet keskustelut, varsinkin luennon aikana, saivat kokemaan, että nuorilla on aito kiinnostus ilmastoasioihin.

4 Kysely nuorille

Kysely on tehokas tapa kerätä nopeasti tietoa. Kyselyillä saadaan laaja tutkimusaineisto ja samalla kyselyllä voidaan kysyä useita asioita. Kyselyillä on myös heikkouksia: Vastaukset ovat usein pinnallisia ja kyselyissä annetut vastausvaihtoehdot saattavat olla vastaajista huonosti onnistuneita. (Ojasalo;Moilanen;& Ritakoski, 2015)

4.1 Kyselyn sisältö

Haitat haltuun- leirien jälkeen maaliskuussa 2022 nuorille teetettiin internetkysely Google forms-alustalla, jossa pyrittiin kartoittamaan nuorten tunteita ilmastonmuutosta kohtaan ja miten ne muuttuivat leirin myötä. Kyselyssä oli 9 kysymystä ja palauteosio leiristä. Kyselyssä ainoana taustatietona kysyttiin vastaajan ikä. Linkki kyselyyn lähetettiin nuorille, jotka osallistuivat Haitat Haltuun-leireille.

Kyselyssä kysyttiin millaisia tunteita ilmastonmuutos herättää, miten paljon ilmastonmuutos ahdistaa, oppiko vastaaja jotain uutta leirillä, muuttiko leiri ajatuksia ilmastonmuutoksesta

tai omia toimia arjessa ja pitäisikö ilmastonmuutoksesta puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa. Nuorille lähetetty kysely löytyy liitteestä 1.

4.2 Tulokset

Tässä luvussa käydään läpi nuorille tehdyn kyselyn tuloksia. Kyselyyn tuli 11 vastausta. Vastaajat olivat iältään 12–16-vuotiaita.

4.2.1 Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet

Kyselyssä annetuista vaihtoehtoista eniten vastauksia, 4 kpl, tuli vaihtoehdoille epävarmuus, kiinnostus ja en osaa sanoa. Seuraavina oli vaihtoehdot toivo (3 vastausta) ja kyllästyminen (2 vastausta). Vaihtoehdoista ahdistus, riittämättömyys ja epäily saivat kukin yhden vastauksen. Kukaan vastaajista ei vastannut tuntevansa pelkoa tai kertanut ilmastonmuutoksen herättävän muita kuin kyselyssä vaihtoehtona olleita tunteita. (Taulukko 1)

Taulukko 1 Mitä tunteita ilmastonmuutos sinussa herättää? - kysymyksen vastaukset.

Ikäsi?	Mitä tunteita ilmastonmuutos sinussa herättää?
16	Epävarmuus, Kiinnostus
15	Epävarmuus, Kiinnostus
15	Kyllästyminen, Toivo, Epäily
15	En osaa sanoa
14	Ahdistus, Kiinnostus, Riittämättömyys
14	Toivo
15	Epävarmuus
14	En osaa sanoa
14	En osaa sanoa
14	En osaa sanoa
12	Epävarmuus, Kiinnostus, Kyllästyminen, Toivo

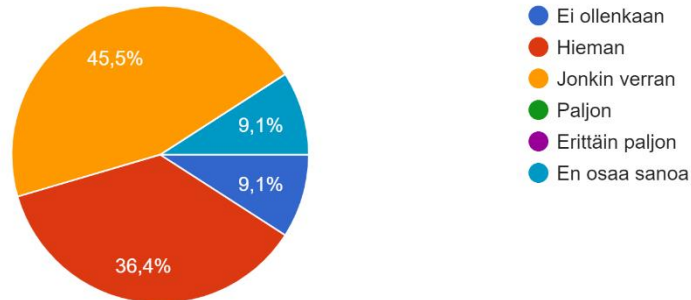
4.2.2 Ilmastoahdistus

Kyselyyn vastaajista 45,5 % koki kokevansa jonkin verran ilmastoahdistusta. 36,4 % ilmastonmuutos ahdisti hieman ja 9,1 % se ei ahdistakaan. Vastaajista 9,1 % ei osannut sanoa ilmastonmuutoksen aiheuttaman ahdistuksen määrää. (Kuva 2 & Taulukko 2)

Kuva 2 Kuinka paljon ilmastonmuutos ahdistaa sinua? – kysymyksen vastaukset.

Kuinka paljon ilmastonmuutos ahdistaa sinua?

11 vastausta

Taulukko 2 Kuinka paljon ilmastonmuutos ahdistaa sinua? - kysymyksen vastaukset vastaajan iän kanssa.

Ikäsi?	Kuinka paljon ilmastonmuutos ahdistaa sinua?
16	Jonkin verran
15	Hieman
15	Jonkin verran
15	Jonkin verran
14	Jonkin verran
14	Hieman
15	Hieman
14	Ei ollenkaan
14	Jonkin verran
14	En osaa sanoa
12	Hieman

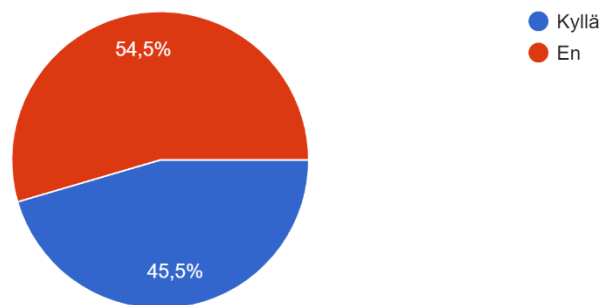
4.2.3 Leirien/opetustapahtumien vaikutukset

Yli puolet (54,5 %) vastaajista kertoi, ettei oppinut mitään uutta leirillä (Kuva 3) ja ettei leiri tai opetustapahtuma muuttanut heidän ajatuksiaan ilmastonmuutoksesta (Kuva 4). Leiri tai opetustapahtuma muutti 18,2 % vastaajista ajatuksia paljon positiivisemmiksi ja toiveikkaammiksi. 9,1 %:la ajatukset muuttuivat toiveikkaammiksi ja 18,2 % ei osannut sanoa leirin tai opetustapahtuman vaikutuksia.

Kuva 3 Opitko jotain uutta Haitat Haltuun- leirillä? – kysymyksen vastaukset.

Opitko jotain uutta Haitat Haltuun-leirillä?

11 vastausta

Taulukko 3 Opitko jotain uutta Haitat Haltuun- leirillä? – kysymyksen vastaukset.

Ikäsi?	Opitko jotain uutta Haitat Haltuun-leirillä?
16	Kyllä
15	En
15	En
15	En
14	En
14	Kyllä
15	Kyllä
14	Kyllä
14	En
14	En
12	Kyllä

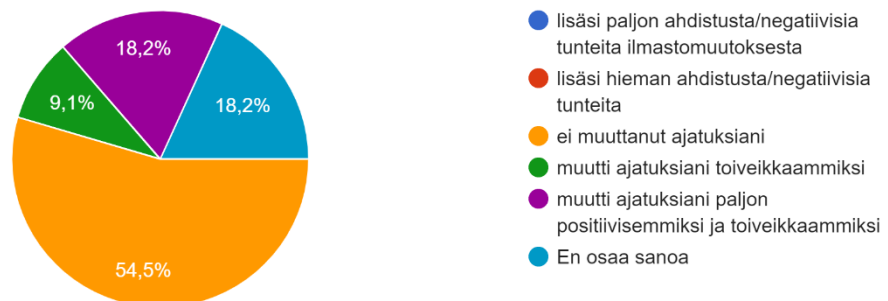
Taulukko 4 Mitä uutta nuoret olivat oppineet leireillä.

Ikäsi?	Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mitä uutta opit leirillä?
16	Miten eri asioilla voi hidastaa ilmaston muutoksen etenemistä
15	
15	
15	
14	
14	
15	Kierrätyksestä kaikkea
14	Kierrättämistä ja enemmän niitä ympäristöjuttuja
14	
14	
12	Vähän kaikenlaista

Kuva 4 Muuttiko leiri ja/tai opetustapahtuma ajatuksiasi ilmastomuutoksesta? - kysymyksen vastaukset.

Muuttiko leiri ja/tai opetustapahtuma ajatuksiasi ilmastomuutoksesta?

11 vastausta

Taulukko 5 Muuttiko leiri ja/tai opetustapahtuma ajatuksiasi ilmastonmuutoksesta? - kysymyksen vastaukset.

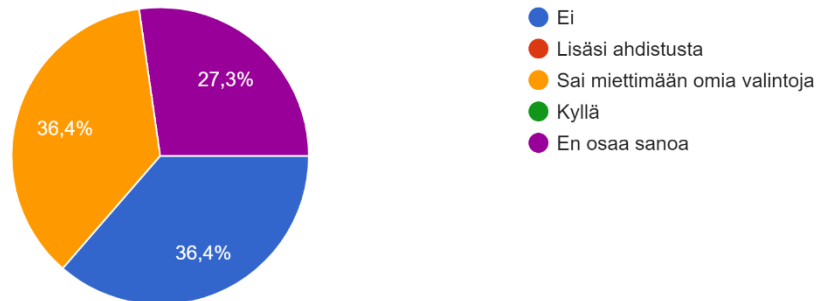
Ikäsi?	Muuttiko leiri ja/tai opetustapahtuma ajatuksiasi ilmastonmuutoksesta?
16	muutti ajatuksiani paljon positiivisemmiksi ja toiveikkaammiksi
15	ei muuttanut ajatuksiani
15	En osaa sanoa
15	ei muuttanut ajatuksiani
14	ei muuttanut ajatuksiani
14	En osaa sanoa
15	muutti ajatuksiani toiveikkaammiksi
14	ei muuttanut ajatuksiani
14	ei muuttanut ajatuksiani
14	muutti ajatuksiani paljon positiivisemmiksi ja toiveikkaammiksi
12	ei muuttanut ajatuksiani

Leiri tai opetustapahtuma sai 36,4 % vastaajista miettimään omia valintojaan arjessa ja saman osalla vastaajista, sillä ei ollut vaikutusta omiin toimiin arjessa. 27,3 % ei osannut sanoa oliko leirillä tai opetustapahtumalla vaikutusta omaan toimintaan. (Kuva 5, Taulukko 6)

Kuva 5 Muuttiko leiri ja /tai opetustapahtuma omia tottumuksiasi tai toimiasi arjessa? - kysymyksen vastaukset.

Muuttiko leiri ja /tai opetustapahtuma omia tottumuksiasi tai toimiasi arjessa?

11 vastausta

Taulukko 6 Muuttiko leiri ja /tai opetustapahtuma omia tottumuksiasi tai toimiasi arjessa? - kysymyksen vastaukset.

Ikäsi?	Muuttiko leiri ja /tai opetustapahtuma omia tottumuksiasi tai toimiasi arjessa?
16	Sai miettimään omia valintoja
15	En osaa sanoa
15	Sai miettimään omia valintoja
15	Ei
14	Ei
14	En osaa sanoa
15	Sai miettimään omia valintoja
14	Sai miettimään omia valintoja
14	Ei
14	En osaa sanoa
12	Ei

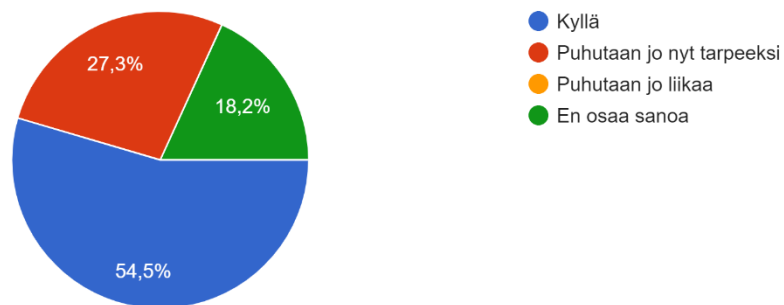
4.2.4 Ilmastoasiat nuorille suunnatussa toiminnassa

Yli puolet vastaajista koki, että nuorille suunnatussa toiminnassa tulisi puhua enemmän ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä. 27,3 % koki, että nyt puhutaan tarpeeksi ja 18,2 % ei osannut sanoa kantaansa. Kukaan vastaajista ei kokenut, että ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhuttaisiin liikaa. (Kuva 6, Taulukko 6)

Kuva 6 Pitäisikö ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa, kuten harrastuksissa? - kysymyksen vastaukset.

Pitäisikö ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa, kuten harrastuksissa?

11 vastausta

Taulukko 6 Pitäisikö ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa, kuten harrastuksissa? - kysymyksen vastaukset vastaajan iän mukaan

	Pitäisikö ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhua enemmän nuorille lkäsi? suunnatussa toiminnassa, kuten harrastuksissa?
16	Kyllä
15	Kyllä
15	Kyllä
15	Kyllä
14	Kyllä
14	Puhutaan jo nyt tarpeeksi
15	Kyllä
14	Puhutaan jo nyt tarpeeksi
14	Puhutaan jo nyt tarpeeksi
14	En osaa sanoa
12	En osaa sanoa

4.3 Tulosten tarkastelu

Tässä osiossa perehdytään kyselyn vastauksiin.

4.3.1 Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet ja Ilmastoahdistus

Kyselyyn vastanneilla nuorilla ilmastonmuutos herätti vähemmän ahdistusta ja pelkoa, kuin toisissa aiheesta Suomessa tehdyssä tutkimuksissa. Esimerkiksi Sitran teettämässä tutkimuksessa 27 % yli 15- vuotiaista suomalaisista kertoi ahdistuksen kuvaavan hyvin tunteitaan ilmastonmuutosta kohtaan, kun vastaavasti tässä kyselyssä vain 9,1 % kertoi

ilmastonmuutoksen herättävän ahdistusta. Uskon, että nuorten maaseuduksi määriteltävä asuin ympäristö saattaa vaikuttaa positiivisesti koettuun ahdistukseen: Luonnon läheisyyden ja siellä oleskelun on todettu lievittävän stressiä ja ahdistusta (Mieli ry, 2021), joten voisiko se lievittää myös koettua ilmastoahdistusta. Enemmän nuoret kokivat kyselyn perusteella epävarmuutta, kiinnostusta ja toivoa. Kaksi vastaajista kertoi ilmastonmuutoksen herättävän jopa kyllästymistä ja yksi epäilyä. Iällä ei ollut kyselyn perusteella suurta vaikutusta ilmastonmuutoksen herättämiin tunteisiin tai koettuun ahdistukseen. Neljä vastaajaa ei osannut sanoa mitä tunteita ilmastonmuutos heissä herättää. Tämä saattaa kertoa, että on vaikea määrittää mitä tunteita ilmastonmuutos herättää itsessä.

Vain yksi vastasi ilmastonmuutoksen herättävän ahdistusta vaikkakin viisi vastaajaa kertoi ilmastonmuutoksen ahdistavan jonkin verran. Lähes kaikki kokivat jonkin asteista ahdistusta ilmastonmuutosta kohtaan: vastaajista yksi kertoi, ettei ilmastonmuutos ahdistakaan ollenkaan ja yksi ei osannut sanoa. Tästä voi päätellä, että ahdistus on vaikea ja laaja käsite.

Ilmastonmuutos saattaa ahdistaa vaikei se aiheuttaisikaan suoraa ahdistuksen tunnetta. Ahdistus saattaa syntyä myös esimerkiksi epävarmuuden tunteesta, jota moni kyselyyn vastanneista kertoi ilmastonmuutoksen herättävän. Kyselyn perusteella siihen vastanneet nuoret kokevat ilmastonmuutoksen kiinnostavana ja toivoa herättävänä, vaikkakin epävarmuutta luovana asiana enemmän kuin ahdistavana ja pelottavana.

4.3.2 Leirien/opetustapahtumien vaikutukset

Ilmastoasiat ja kestävä kehitys ovat melko tuttuja nuorille: yli puolet vastanneista kertoi, ettei oppinut mitään uutta leirillä. Tämä saattaa johtua siitä, että luultavasti ympäristöteemaiselle leirille osallistuneilla nuorilla on ollut jo kiinnostusta ympäristöasioihin ja siten myös tietopohjaa siihen liittyvistä asioista. Viisi vastaajista kertoi oppineensa jotain uutta. Iällä ei ollut merkitystä, koska nuorin ja vanhin vastaajista olivat molemmat oppineet jotain uutta. Useimmin uusi oppi oli ollut kierrätykseen liittyvää, joka on jopa yllättävää, koska kierrätyksestä puhutaan paljon esimerkiksi mediassa. Myös yleisesti tiedon lisääntyminen ympäristöasioista oli opittujen asioiden listalla.

Leiri vaikutti nuorten ajatuksiin positiivisesti tai ei ollenkaan. Hienoa oli, ettei leirit lisänneet ahdistusta ja negatiivisia tunteita, vaan auttoivat jopa niiden vähenemisessä. Kaksi vastaajista ei osannut sanoa vaikutuksia omiin tuntemuksiinsa, joka saattaa kertoa, että leirin vaikutuksia on vaikea arvioida.

Leirin vaikuttavuutta arjen valintoihin on vaikea arvioida, koska hieman yli kolmasosa kertoi sen saaneen miettimään omia valintoja ja hieman yli kolmasosa kertoi, ettei leiri vaikuttanut mitenkään omiin arjen valintoihin. Loput eivät osanneet sanoa. Useat vastanneista nuorista asuvat vielä huoltajiensa kanssa, joten myös mahdollisuus vaikuttaa arjen valintoihin saattaa olla rajallinen ja siksi nuoret eivät osaa sanoa vaikutuksia tai eivät koe sen vaikuttaneen valintoihin. Iältään vanhemmat vastaajat kertoivat leirin vaikuttaneen valintoihin useammin kuin nuoremmat, joka saattaa johtua suuremmista valinnan mahdollisuuksista. Kaikki leireillä olleet nuoret asuvat maaseutumaisessa ympäristössä ja usein 15-vuotiaana hankkivat ensimmäisen ajokortin, joka oikeuttaa mopon, mopoauton tai traktorin ajamiseen. Tällöin nuoren vapaus ja vastuu kasvavat ja siten myös valintojen mahdollisuus kasvaa. Valittavana saattaa esimerkiksi olla koulumatkan liikkuminen järjestetyllä koulukuljetuksella, esimerkiksi linja-autolla, tai itse omalla kulkuneuvolla.

4.3.3 Ilmastoasiat nuorille suunnatussa toiminnassa

Yli puolet kyselyyn vastanneista nuorista koki, että ilmastoasioista pitäisi puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa. Tämä saattaa kertoa, että nuoret kokevat tarvitsevansa lisää tietoa ja varsinkin luotettavasta lähteestä tulevaa tietoa ilmastonmuutoksesta. Kolmasosa kertoi, että nyt ilmastoasioista puhutaan tarpeeksi nuorten toiminnassa. Kaksi vastaajista ei osannut kertoa kantaansa kysymykseen. Erot saattavat johtua myös nuorten harrastusten ja toiminnan laadusta, johon he osallistuvat. Esimerkiksi juuri 4H:n ja partion toiminnassa ympäristöasiat ovat lähes aina läsnä, kun taas urheilussa ne eivät kuulu jokapäiväiseen toimintaan.

Kaikki nuoret eivät ole yhtä kiinnostuneita ympäristöasioista. Myöskään kaikki eivät harrasta tai osallistu paljoakaan nuorisotoimintaan, jolloin kokemukset saattavat olla vähäisiä. Nämä

asiat pitää myös huomioida nuorten toimintaa suunnitellessa, koska tärkeintä on kuitenkin mielekäs toiminta, joka tavoittaa mahdollisimman laajan ryhmän nuoria.

5 Pohdinta

Leirit itsessään olivat onnistuneita ja nuoret olivat tyytyväisiä leireihin. Jatkossa saman kaltaisissa nuorten osallistamisprojekteissa olisi syytä kiinnittää huomiota myös nuorten ohjaamiseen tapahtuman jälkeen. Uskon, opetustapahtumia olisi pystytty järjestämään enemmän, jos materiaalin suunnittelua ja toteutusta olisi tehty koordinoitusti leirin jälkeen esimerkiksi työpajoissa. Hanke ja 4H- yhdistykset olisivat voineet myös sopia valmiit tapahtumat koulujen kanssa, jolloin nuorilla olisi ollut määräpäivä johon materiaalin olisi pitänyt valmistua. Leirit toteuttivat hyvin 4H:n periaatteita itse tekemisestä ja oman kiinnostuksen kohteen löytämisestä. Leirien avulla toivottavasti myös toteutettiin hankkeen tavoitetta lisätä tietoa ja antaa keinoja ilmastonmuutoksen hillintään lapsille, nuorille ja heidän perheilleen.

Kyselyn perusteella voidaan todeta ja vastata tutkimuskysymykseen, että osallistamisella on positiivinen vaikutus nuorten kokemaan ilmastoahdistukseen. Kyselyn tulokset eivät aivan kuvastaneet saman kaltaista ahdistuneisuutta kuin valtakunnalliset ja kansainväliset kyselyt aiheesta ovat osoittaneet. Kyselyn otanta oli myös pieni, vaikkakin vastauksia tuli mielestäni paljon, koska lähes kaksi kolmasosaa leirillä olleista nuorista vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastanneilla nuorilla oli luultavasti jo kiinnostusta ilmastoasioista, koska he osallistuivat teemaleirille. Se saattaa kertoa, että nämä nuoret ovat ehkä päässeet ahdistuksesta yli, jos sellaista on ollut ja alkaneet toimimaan.

Kyselyssä oli hyvin rajalliset kysymykset, jotta saisi mahdollisimman monen nuoren vastaamaan kyselyyn. Kysely toteutettiin verkossa, jotta siihen pystyy vastamaan mobiililaitteella ja kysymysten määrää rajasi se, että kysely pitää pystyä tekemään nopeasti. Tuloksista olisi saanut laajemmat, jos kyselyn olisi suorittanut esimerkiksi haastatteluna tai jollain muulla alustalla, mutta uskon että tällä keinolla sain eniten vastauksia.

Ahdistuksen tuntemuksien määrään saattaa myös vaikuttaa käynnissä ollut koronaviruspandemia. Ilmastoasioista on puhuttu paljon vähemmän, koska pandemia on vienyt median ja päättäjien huomion. Tosille se on saattanut lisätä ahdistusta ja toisilla vähentää ja muuttaa ahdistuksen aiheuttajaa. Nuorten elämässä, kuten kaikkien ihmisten, on tapahtunut pienessä ajassa niin paljon muutoksia, ettei ilmastoahdistukselle ehkä ole juuri nyt tilaa mielessä, kun terveys, koulu, etäopiskelu ja sosiaaliset suhteet aiheuttavat huolta. Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret asuvat maaseutumaisessa ympäristössä. Myös se saattaa vaikuttaa koettuun ahdistukseen vähentävästi tai lisäävästi. Kyselyn perusteella maaseutumaisella asuinympäristöllä saattaa olla myönteinen vaikutus ilmastoahdistukseen, koska vastanneet nuoret eivät sitä erityisen paljoa kokeneet.

Jos samankaltainen kokonaisuus toteutettaisiin uudelleen, saattaisi olla järkevää toteuttaa kysely nuorille jo ennen leiriä, jotta saataisiin paremmin esille leirin vaikutus. Samalla voisi kartoittaa nuorten jo olemassa olevaa tietoa ja kiinnostuksen kohteita aiheesta ja siten muokata leirin luennon ja ohjelman nuorten tietojen ja kiinnostuksen mukaan. Siten voitaisiin saavuttaa vielä suurempi osuus nuoria, jotka oppivat jotain uutta leirillä. Kyselyn leirin jälkeen voisi myös tehdä heti leirin päätteeksi ja uudelleen mahdollisen opetustapahtuman pitämisen jälkeen. Näin voitaisiin vertailla myös vain leirin käyneiden ja niiden, jotka ovat pitäneet opetustapahtuman tuntemuksien eroja.

Tieto lisää tuskaa, mutta oikealla tiedolla löydämme keinot, joilla ilmastonmuutosta pystytään hillitsemään.

Lähteet

- Euroopan komissio. (n.d.). *Causes of climate change*. Haettu 31. 3 2022 osoitteesta https://ec.europa.eu/clima/climate-change/causes-climate-change_en
- Hicman , C.;Marks, E.;Pihkala, P.;Clayton, S.;Lewandowski, E.;Mayall, E.; . . van Susteren, L. (2021). *Young People’s Voices on Climate Anxiety, Government Betrayal and Moral Injury: A Global Phenomenon*. Lancet Planetary Health. Haettu 28. 3 2022 osoitteesta <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=343101100066122127122021110068069070086044003044069029011104107118007000004067055045037034091003069012078008064124119088108121072091093120004083060096086081018020083081086077123063083113073021016011025087055060>
- Hyry, J. (2019). *Kansalaisyksely ilmastonmuutoksen herättämistä tunteista ja niiden vaikutuksista kestäviin elämäntapoihin*. Kantar TNS Oy. Haettu 11. 3 2022 osoitteesta <https://media.sitra.fi/2019/08/21153439/ilmastotunteet-2019-kyselytutkimuksen-tulokset.pdf>
- Ilmasto-opas*. (n.d.). Haettu 31. 3 2022 osoitteesta Ilmastonmuutoksen hillintä: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/3d60183b-2544-4080-a61b-b367952e6e63/hillinta.html>
- Isola, A.-M.;Kaartinen, H.;Leemann, L.;Lääperi, R.;Schneider, T.;Valtari, S.;& Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on?* Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kunttu, S.;& Soinnunmaa, P. (n.d.). *Pieni opas ympäristöahdistukseen*, 3-9. MIELI Suomen Mielenterveys ry. Haettu 28. 3 2022 osoitteesta https://www.ymparistoahdistus.fi/wp-content/uploads/2021/02/pieniopas_www.pdf
- Loimaan 4H-yhdistys. (n.d.). *Haitat Haltuun*. Haettu 11. 3 2022 osoitteesta <https://loimaa.4h.fi/haitat-haltuun/>
- Maa- ja metsätalousministeriö . (2014). *Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2022*. Maa- ja metsätalousministeriö. Haettu 31. 3 2022 osoitteesta https://tapio.fi/wp-content/uploads/2021/06/2014_5_Ilmastonmuutos.pdf

- Mieli ry. (22. 7 2021). *Luonto elvyttää, rauhoittaa ja lievittää stressiä*. Noudettu osoitteesta <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ymparisto-vaikuttaa-mieleen/luonto-elvyttaa-rauhoittaa-ja-lievittaa-stressia/>
- Ojala, M. (2012). Regulating worry, promoting hope: How do children, adolescents, and young adults cope with climate change?, (ss. 3-4). Haettu 22. 4 2022
- Pekkarinen, E.;& Tuukkanen, T. (2020). Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet. *Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:4*, (ss. 9-12). Noudettu osoitteesta <https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/Maapallon+tulevaisuus+ja+lapsen+oikeudet-e.pdf/>
- Pekkarinen, E.;& Myllyniemi, S. (2019). Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. (ss. 5-7). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Haettu 30. 4 2022 osoitteesta https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf
- Pihkala, P. (2019). *Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen*. Mieli Suomen Mielenterveys ry. Haettu 11. 3 2022 osoitteesta <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2021/08/ilmastoahdistusraportti-mieli2019-web.pdf>
- Pihkala, P.; Cantell, H.; Jylhä, K. M.; Paloniemi, R.; Lyytimäki, J.; Pulkka, A.;& Ratinen, I. (2020). Ahdistuksen vai innostuksen ilmasto? –Ilmastoviestinnän ja -kasvatuksen keinoja ilmastoahdistuksesta selviytymiseen. Teoksessa E. Pekkarinen;& T. Tuukkanen (Toim.), *Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet. 2020*, ss. 153-171. Jyväskylä: Lapsiasianvaltuutetun toimisto. Haettu 2. 4 2022 osoitteesta <http://hdl.handle.net/10138/320811>
- Suomen 4H-järjestö. (n.d.). *Järjestön toiminta*. Haettu 11. 3 2022 osoitteesta <https://4h.fi/4h-jarjestona-2/jarjeston-toiminta/>
- Suomen 4H-järjestö. (n.d.). *Strategia*. Haettu 11. 3 2022 osoitteesta <https://4h.fi/4h-jarjestona-2/jarjeston-toiminta/strategia/>
- Yhteishyvä. (n.d.). *Ässäkokki*. Haettu 13. 5 2022 osoitteesta <https://yhteishyva.fi/assakokki>

Liite 1: Haitat Haltuun-Kysely nuorille

Haitat Haltuun!-kysely

Tämä kysely koskee haitat haltuun- leirejä ja mahdollisesti pitämääsi opetustapahtumaa ala-aste ikäisille. Kyselyn tuloksia käytetään nuorten ilmastoahdistusta käsittelevän oppinnäytetyön tutkimusmateriaalina. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja ja vastaajaa ei voi tunnistaa kyselyn perusteella.

Ikäsi? *

Oma vastauksesi

Mitä tunteita ilmastomuutos sinussa herättää? *

- Ahdistus
- Pelko
- Epävarmuus
- Kiinnostus
- Riittämättömyys
- Kyllästyminen
- Toivo
- Epäily
- En osaa sanoa
- Muu: _____

Kuinka paljon ilmastonmuutos ahdistaa sinua? *

- Ei ollenkaan
- Jonkin verran
- Hieman
- Paljon
- Erittäin paljon
- En osaa sanoa

Opitko jotain uutta Haitat Haltuun-leirillä? *

- Kyllä
- En

Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mitä uutta opit leirillä?

Oma vastauksesi _____

Muuttiko leiri ja/tai opetustapahtuma ajatuksiasi ilmastomuutoksesta? *

- lisäsi paljon ahdistusta/negatiivisia tunteita ilmastomuutoksesta
- lisäsi hieman ahdistusta/negatiivisia tunteita
- ei muuttanut ajatuksiasi
- muutti ajatuksiasi toiveikkaammiksi
- muutti ajatuksiasi paljon positiivisemmiksi ja toiveikkaammiksi
- En osaa sanoa

Muuttiko leiri ja /tai opetustapahtuma omia tottumuksiasi tai toimiasi arjessa? *

- Ei
- Lisäsi ahdistusta
- Sai miettimään omia valintoja
- Kyllä
- En osaa sanoa

Kiinostavin aihe leirillä? *

Oma vastauksesi _____

Pitäisikö ilmastoasioista ja kestävästä kehityksestä puhua enemmän nuorille suunnatussa toiminnassa, kuten harrastuksissa? *

- Kyllä
- Puhutaan jo nyt tarpeeksi
- Puhutaan jo liikaa
- En osaa sanoa

Tähän voit vapaasti kertoa ajatuksiasi ilmastomuutoksesta, leiristä tai pitämästäsi opetustapahtumasta ala-astelaisille :)

Oma vastauksesi
